

бюджетів різних об'єктів у загальноорганізаційні бюджети та розроблення схеми консолідації бюджетних показників за наскрізного бюджетування.

1. Горилей О. *Бюджетная просчетность* // *Компаньон*. – № 42 (298). – 25.10.2002.
2. Данилюк О.Д., Лещій В.Р. *Теорія і практика процесно-орієнтованого управління витратами*. – Івано-Франківськ, 2002.
3. *Контроллинг как инструмент управления предприятием* / Е.А. Ананькина, С.В. Данилочкин, Н.Г. Данилочкина и др. // Под ред. Н.Г. Данилочкиной. – М., 1998.
4. Любанова Т.П., Мясоедова Л.В., Олейникова Ю.А. *Стратегическое планирование на предприятии: Учеб. пособие*. – М., 2001.
5. Мишин Ю.А. *Система управленческого учета на современном предприятии* // *Менеджмент в России и за рубежом*. – 2001. – №3. / <http://www.dis.ru/magaz/index.html> # *manag*.
6. Хруцкий В.Е., Сизова Т.В., Гамаюнов В.В. *Внутрифирменное бюджетирование: Настольная книга по постановке финансового планирования*. – М., 2002.

УДК 336.2

О.С. Червінська

Національний університет “Львівська політехніка”,
кафедра фінансів

РОЛЬ І МІСЦЕ АВТОМАТИЗОВАНОЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ В ОПОДАТКУВАННІ ЮРИДИЧНИХ ТА ФІЗИЧНИХ ОСІБ

© Червінська О.С., 2004

Розглянуто суть інформації і наявних процесів інформаційної системи. Наведено структуру автоматизованої інформаційної системи (АІС) та особливості функціонування інформаційного та програмного забезпечення АІС в оподаткуванні юридичних та фізичних осіб.

Considered essence of information and available processes of information system. It is brought structure automated information system (AIS) and particularities of operation information and software AIS beside taxation legal and physical persons.

Постановка проблеми. Суб'єкти підприємницької діяльності (юридичні і фізичні особи) мають різноманітні зв'язки з вхідною і вихідною інформацією. Інформація складається з інформаційних ресурсів, до яких входять документи і окремі їх масиви. Інформаційна система забезпечує збір, зберігання, опрацювання, видачу інформації, яка потрібна в процесі прийняття рішень у системі оподаткування.

Аналіз останніх досліджень і результатів. Автоматизацією процесів оподаткування юридичних і фізичних осіб займаються багато дослідників, про це написано в періодичних виданнях та наукових публікаціях (журналах, збірниках, наукових працях, монографіях тощо). Аналізуючи їх, можна зробити висновок, що сучасні науковці займаються різними питаннями з цієї проблеми [1–8].

Постановка задач. Основною задачею роботи є визначення ролі і місця автоматизованої інформаційної системи в оподаткуванні юридичних та фізичних осіб, аналіз управління та оптимізація руху інформаційних потоків АІС.

Виклад основного матеріалу. В умовах економічної реформи істотно зростає значення інформації, а тому отримання знань з теорії інформації і організації інформаційних потоків відноситься до необхідних умов плідної роботи суб'єктів підприємницької діяльності і органів господарського управління. Суб'єкти підприємництва і його працівники мають різноманітні зв'язки з внутрішнім і зовнішнім середовищем, що викликає потребу застосування в господарській діяльності методів теорії інформації. Для правильного визначення завдань і ефективних методів

діяльності підприємство повинно мати відомості, з одного боку, про економічну обстановку і її зміни, з іншого, – відомості про структуру своєї організації і її функціонування. Для вивчення характеру зовнішніх і внутрішніх обставин використовується вхідна інформація, а вихідна інформація є важливим засобом впливу на ці обставини.

Діяльність підприємства, його реакція на зміни зовнішніх і внутрішніх обставин ґрунтується на опрацюванні, аналізі і синтезі інформації про зміни зовнішніх і внутрішніх умов (рис. 1).

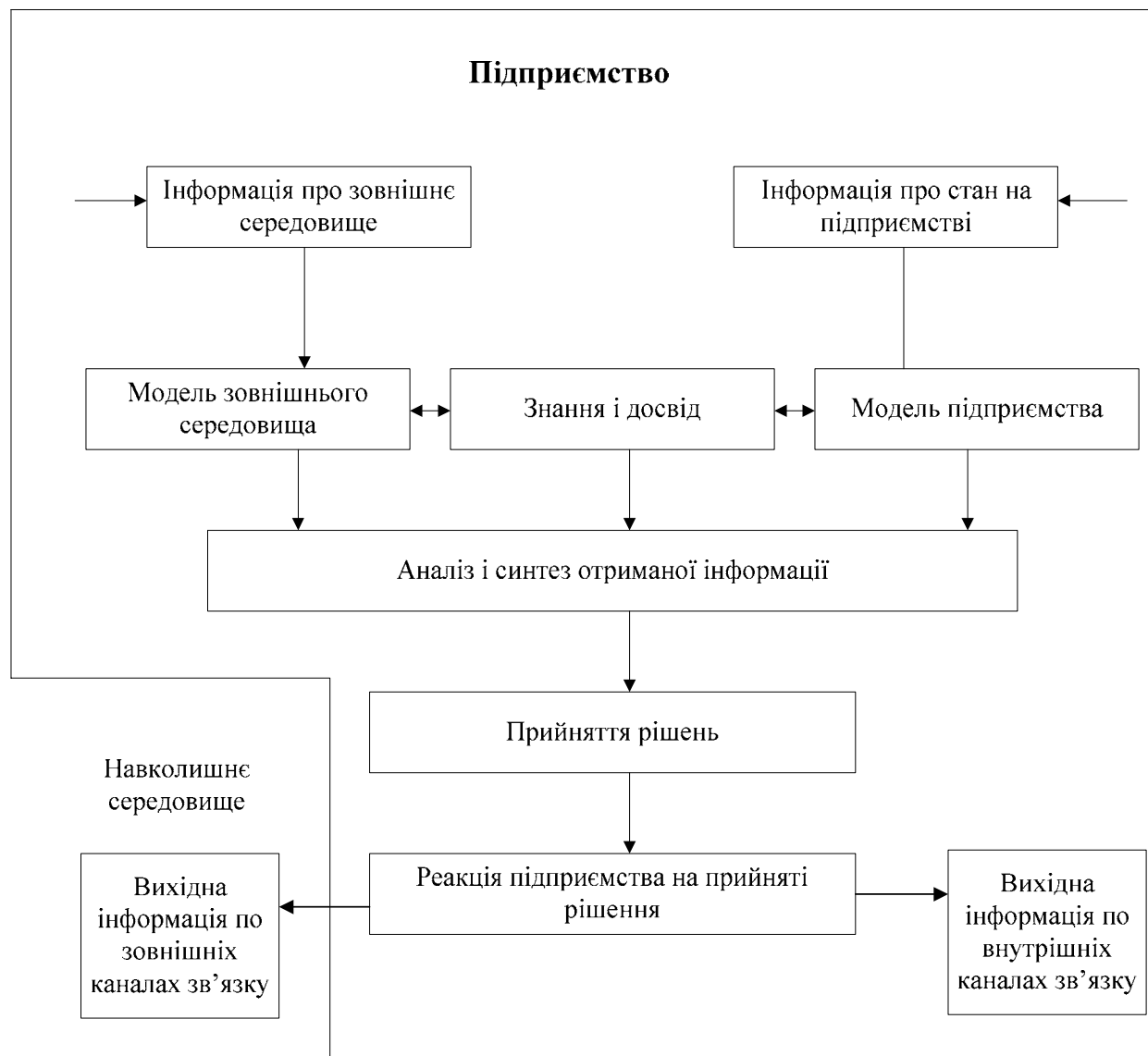

Рис. 1. Роль інформації для підприємства

Інформація і прийняття рішення пов'язані між собою складною системою прямих і зворотних зв'язків. У процесі збирання інформації ми стикаємося з проблемами, зумовленими змінами в зовнішній і внутрішній моделі, які потребують окремого рішення. Підготовка і вибір оптимального варіанта рішення викликає потребу в новій інформації, її опрацюванні, аналізі й оцінці; виконання прийнятого рішення, отримання інформації про зміни економічних умов і мети в результаті виконання рішення, а також врахування нових проблем, що виникли у зв'язку з зазначеними змінами, – все це разом створює складний, неперервний зв'язок між інформацією і рішенням (рис. 2).

Важливим питанням теорії інформації є вивчення процесу передачі відомостей або так званого процесу комунікацій (зв'язку). У систему інформації підприємства входить організація інформаційної діяльності, у тому числі отримання, опрацювання, збереження і передача інформації,

а також суб'єкти, персонал, технічні засоби і методологія збирання і опрацювання інформації. Основним завданням системи інформації на підприємстві (організації) є забезпечення інформацією, яка необхідна для його успішної роботи (рис. 3)

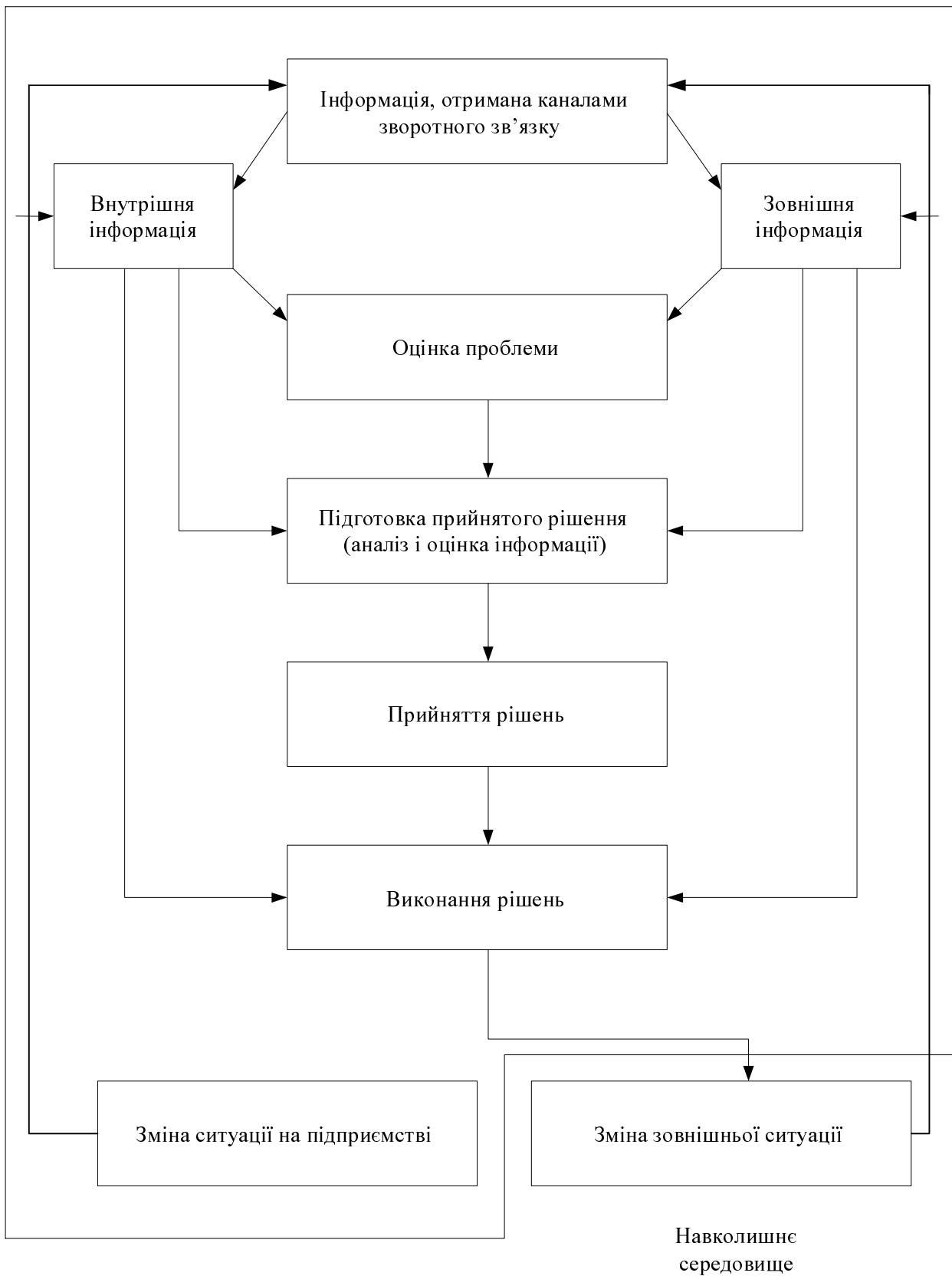

Рис. 2. Прийняття рішення за наявною інформацією

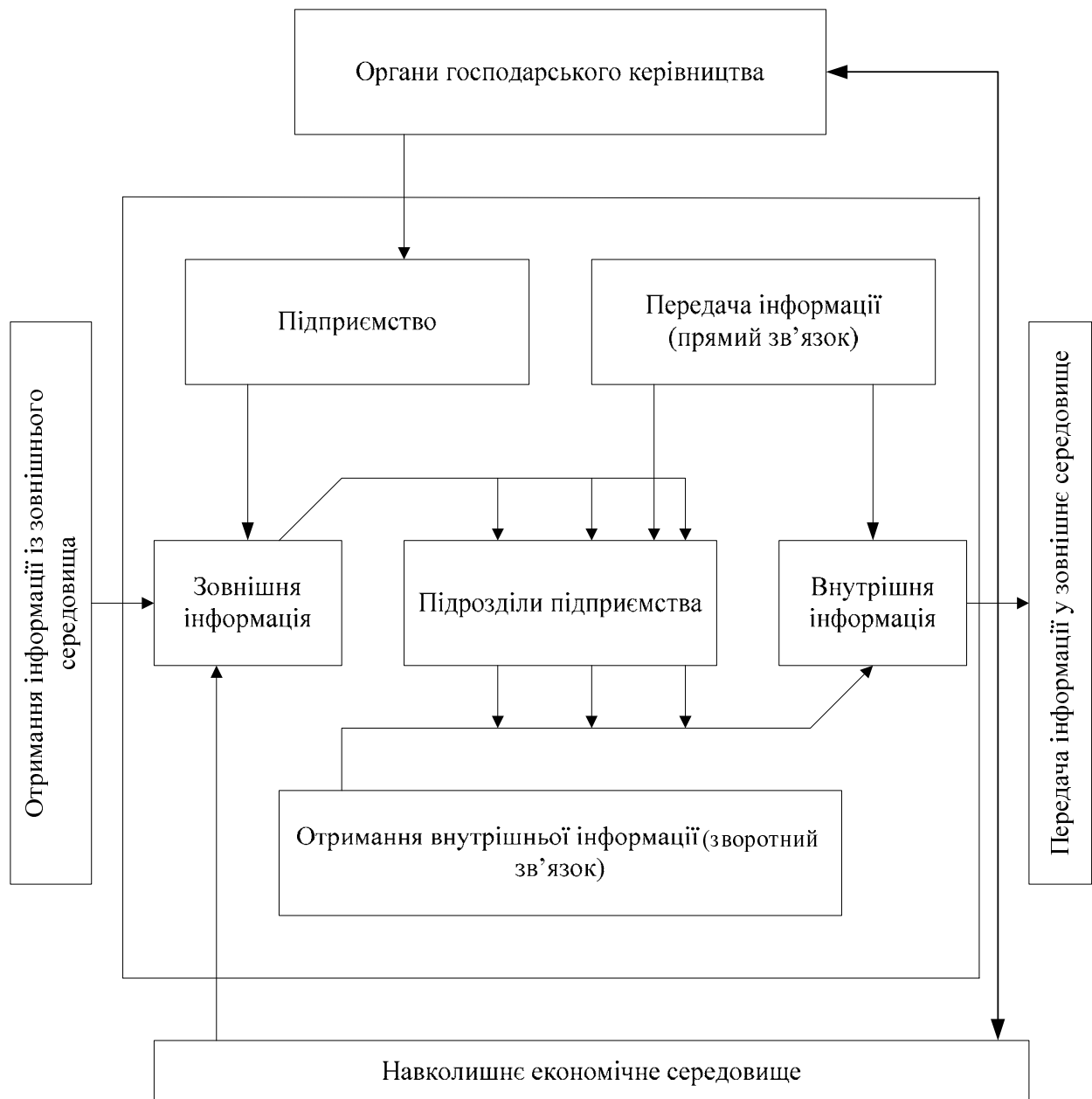

Рис. 3. Функціонування системи інформації підприємства

Для подальшого удосконалення і покращання системи інформаційного забезпечення підприємства (організації) необхідно всебічно використовувати досягнення, отримані за останні роки в галузі теорії і практики управління, прийняття рішень, інформації і організації виробництва.

Наприклад, важливою умовою успішного виконання завдань органами ДПС України є інформація всіх рівнів ієрархічної структури державних податкових органів. Основним джерелом інформації ДПС є платники податків. У Державному реєстрі фізичних осіб сьогодні зареєстровано понад 40 млн. громадян, яким присвоєно ідентифікаційні номери, у тому числі понад 10 тис. іноземних громадян та близько 8 млн. пенсіонерів. Кількість осіб, що сплачують податки в нашій країні, перевищує 700 тис.

У терміні „платник” прихована значна інформація про платника податків: його адреса, форма власності, види діяльності, обсяги виконаних робіт (послуг), ідентифікаційні номери, рахунки в

банках тощо. З кожним роком збільшується кількість платників податків, а це означає, що збільшується кількість інформації і навантаження на працівників податкової служби. Тому одночасно із створенням податкової системи країни почалась її інформатизація. Так постановою Кабінету Міністрів України „Про вдосконалення діяльності державної податкової служби та зміцнення її матеріально-технічної бази” від 24.07.1993 р. затверджено програму створення автоматизованої інформаційної системи „АІС – Податки”. Інформатизація здійснюється шляхом вдосконалення процесів і технології споживання (створення документованої інформації, методів, засобів її опрацювання, пошуку, розповсюдження, збору, накопичення і збереження) з процесами створення і розвитку засобів, що повинні їх забезпечувати (програмних, технічних, правових, організаційних) тощо.

Інформатизація – організований соціально-економічний і науково-технічний процес створення оптимальних умов з метою задоволення інформаційних потреб на основі застосування інформаційних ресурсів за допомогою інформаційних технологій і розвиненої інфраструктури. Цей термін дещо уточняє і розширяє поняття терміна “комп’ютеризація”. Інформатизація здійснюється на базі впровадження комп’ютерних та телекомунікаційних технологій. При комп’ютеризації основна увага приділяється розвитку і впровадженню технічної бази (комп’ютерів) для забезпечення оперативного отримання результатів перероблення інформації та її накопичення. При інформатизації здійснюється впровадження комплексу засобів, що направлені на забезпечення росту продуктивності праці в інформаційному секторі будь-якої ділянки суспільного виробництва, де зосереджено більше половини працездатного населення. Наприклад, в інформаційній сфері США зайнято близько 60 %, СНД – близько 40 % працездатного населення.

Інформація складається з інформаційних ресурсів, які включають певні документи і окремі масиви документів в інформаційних системах (бібліотеках, архівах, фондах, банках даних тощо).

Інформаційна система – упорядкована сукупність документованої інформації та інформаційних технологій. Вона забезпечує збір, збереження, опрацювання, пошук, видачу інформації, яка потрібна в процесі прийняття рішень у будь-якій сфері діяльності. Нижче наведено інформацію з історії розвитку та використання інформаційних систем.

Роботу інформаційної системи забезпечують певні процеси [7] (рис. 4).

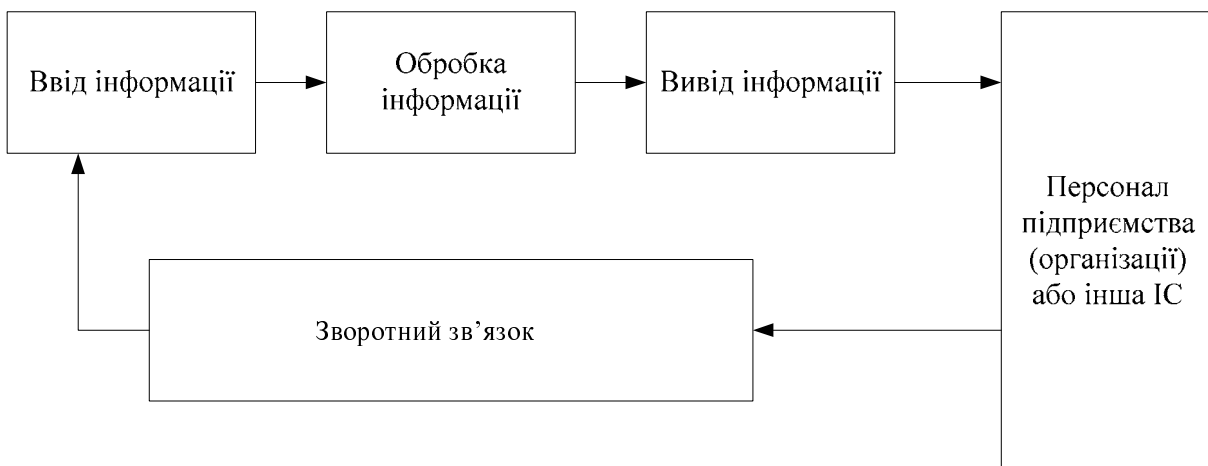

Рис. 4. Процеси в інформаційній системі

На практиці структура автоматизованої інформаційної системи розглядається як сукупність забезпечувальних підсистем (рис. 5).

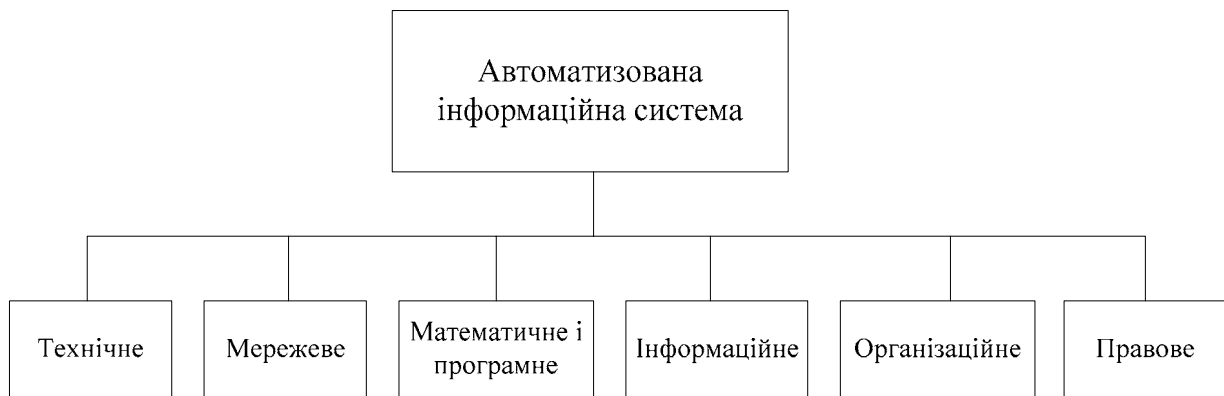

Рис. 5. Структура автоматизованої інформаційної системи

Технічне забезпечення – це комплекс технічних засобів, призначених для роботи інформаційної системи (засоби обчислювальної техніки і зв'язку, що забезпечують розміщення і опрацювання інформаційних ресурсів на персональних комп'ютерах у локальній та регіональній мережах, мережі міжнародного інформаційного обміну), а також відповідна документація для цих засобів.

У Державній податковій службі для функціонування АІС (з обліку платників податків та інших платежів, автоматизації оброблення, контролю податкової звітності тощо) необхідні такі технічні засоби: локальна обчислювальна мережа (ЛОМ), канали зв'язку інформаційної мережі між ДПС районного рівня, обласних ДПА, ДПА України та зовнішніми організаціями.

Математичне і програмне забезпечення – це сукупність математичних методів, моделей, алгоритмів і програм, необхідних для функціонування технічних засобів і реалізації мети і завдань інформаційної системи. Для створення АІС передбачено застосування систем управління базами даних (СУБД), які забезпечують створення бази даних, її збереження, вибір, модифікацію та відновлення інформації у файлах (таблицях) баз даних. До складу системного програмного забезпечення повинні входити операційні системи, мережеве програмне забезпечення, системи управління базами даних, системи зв'язку інформаційної мережі.

Інформаційне забезпечення полягає у своєчасному формуванні і видачі достовірної інформації для прийняття управлінських рішень.

Інформаційна модель АІС повинна використовувати державні та галузеві класифікатори і нормативно-довідкові дані, що функціонують у системі Державного комітету статистики, Міністерства фінансів, Національного банку України, ДПА України та інших державних органів. Технологія збору та накопичення відомостей повинна передбачати їх ведення, формалізацію, автоматизацію оброблення, передачу інформації при інформаційному обміні між структурними елементами АІС.

Організаційне забезпечення – сукупність методів і засобів (інструкції, методики, схеми, описання тощо), які регламентують взаємодію працівників із технічними засобами.

Правове забезпечення – сукупність правових норм (положення, устави, посадові інструкції тощо), які визначають юридичний статус функціонування інформаційної системи, регламентують порядок отримання і використання інформації.

Система інформаційного забезпечення АІС призначена для створення єдиного інформаційного фонду. Створення інформаційного фонду забезпечує систематизацію та уніфікацію показників, дає змогу встановити термінологічну єдність, однозначність опису і зв'язок між показниками під час їх автоматизованого оброблення. До складу системи інформаційного забезпечення повинні входити правові, методичні й інструктивні документи, закони й укази, постанови органів державної влади, органів ДПС, єдина система класифікації та кодування інформації, інформаційна база тощо (рис. 6).

Класифікація – це система розподілу об'єктів (предметів, явищ, процесів, понять) за класами, відповідно до визначеної ознаки.

Кодування – процес присвоєння умовного позначення різних позицій номенклатури. У процесі кодування створюються класифікатори: систематизовані зібрання однорідних найменувань і їх кодових позначень. Держстандартом України встановлені такі класифікатори: загальнодержавні (державні), міжгалузеві та галузеві, класифікатори підприємств (локальні).

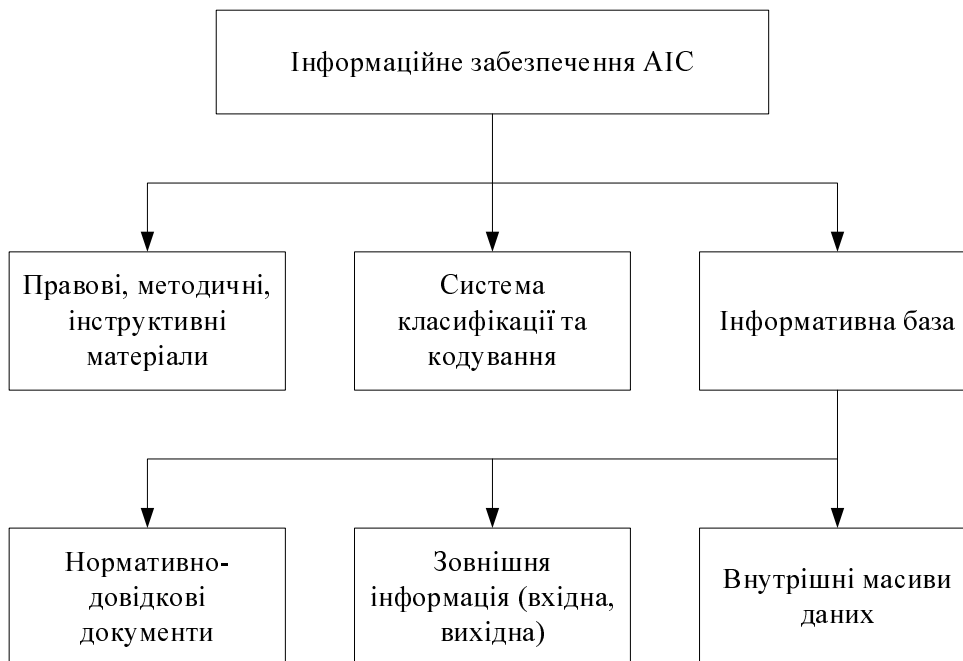

Рис. 6. Структура інформаційного забезпечення АІС

Наприклад, для забезпечення функціонування автоматизованої інформаційної системи (АІС) з обліку платників податків, сплати податків та інших платежів використовують державні та галузеві класифікатори і нормативно-довідкову інформацію, якою користуються Державний комітет статистики, Міністерство фінансів, Національний банк України. Державна податкова служба України та інші державні організації:

- Єдиний Державний реєстр підприємств, організацій України (ЄДРПОУ).
- Державний реєстр фізичних осіб (ДРФО).
- Загальний класифікатор галузей народного господарства.
- Система позначень органів державного управління .
- Класифікатор банківських установ.
- Єдиний банк даних про платників податків – юридичних осіб.
- Класифікатор платників податків.
- Українська бюджетна класифікація.
- Український класифікатор видів економічної діяльності тощо.

Носіями інформації при автоматизованому її обробленні є вхідні і вихідні документи. Вхідні документи містять первинну інформацію (документи, що підтверджують особу як платника податків, довідку про взяття на податковий облік, повідомлення про відкриття (закриття) рахунків у банках, інформацію від сторонніх організацій (держстатистики, держказначейства, установ банків, органів внутрішніх справ, податкових служб інших держав тощо). До вихідних документів інформаційної системи належать документи, що формуються для банківських установ, фінансових органів, книги обліку за формою №2 тощо.

Крім того, для створення і функціонування програмного забезпечення АІС Головним управлінням АІС „Податки”, Державним комітетом статистики, Ліцензійною палатою України, Національним банком України, Державною митною службою, Міністерством фінансів України,

Головним управлінням податкової міліції сформовані довідники і класифікатори (довідники, що характеризують економічну і банківську діяльність підприємства, довідники кодів областей, районів, населених пунктів України, довідник регіональних ДПА, класифікатори видів економічної діяльності, галузей економіки, форм власності, організаційно-правових форм підприємства тощо).

Рівень інформатизації податкової служби в країні значно нижчий порівняно із країнами Заходу. І це не дивно, адже від створення самої податкової служби України пройшло більше десяти років. За цей невеликий період часу здійснено великий обсяг робіт з автоматизації функцій податкових органів усіх рівнів. Так, створені і успішно функціонують для контролю за платниками податків програмні комплекси: „Державний реєстр фізичних осіб – платників податків” і „Єдиний банк даних про платників податків – юридичних осіб”. Крім того, впроваджені й експлуатуються в мережевому режимі системи зв’язку між усіма ланками структури управління ДПС і автоматизована інформаційна система „АІС – податки”. Сьогодні „АІС – податки” нараховує понад 80 автоматизованих робочих місць (АРМ).

За їх допомогою ведеться значна робота з обліку і контролю надходжень до бюджету. Дані про неприбуткові організації та установи фіксуються за допомогою „Реєстру неприбуткових організацій і установ” – автоматизованої системи збору, накопичення та оброблення інформації. Для платників податків, що здійснюють свою діяльність за договорами про спільну діяльність, створений автоматизований банк даних – реєстр договорів про спільну діяльність” тощо.

Значна кількість АРМ, що функціонують у системі ДПА України, призначена для фахівців ДПП районного (міського) рівня, які забезпечують поступлення фінансових ресурсів до державного бюджету.

Автоматизація районного (міського) рівня здійснюється відповідно до функцій, які виконуються на цьому рівні:

- облік і реєстрація платників податків;
- прийом податкової звітності;
- контроль платників за правильністю нарахування і своєчасністю і повнотою сплати податків та інших платежів;
- формування звітності податкових інспекцій;
- ведення бухгалтерського обліку;
- економічний аналіз діяльності ДПП.

У податкових інспекціях функціонують такі АРМи:

- „Облік платників” – для обліку платників податків юридичних осіб.
- „ФО – ПДВ” – для реєстрації фізичних осіб, платників ПДВ.
- „Свідоцтво” – для реєстрації юридичних осіб, платників ПДВ.
- „P8DR” – для ведення довідки за Ф8-ДР.
- „ІАС-ТАХ” – для обліку податків та інших платежів.
- „Касові апарати” – для відображення реєстрації касових апаратів.
- „Податкова звітність” – засіб автоматизованої реєстрації ведення звітних документів платників.

• „Аудит” – для реєстрації результатів перевірок і застосування фінансових санкцій за порушення податкового законодавства.

- „Банк” – реєстрація інформації, що поступає від банків про сплату податків.
- „Митниця” – для реєстрації платників, що здійснюють валютні операції.

Інформація із зазначених вище АРМ надходить у відділи, що працюють з юридичними особами і суб’єктами підприємницької діяльності, і до Центрального банку даних ДПА.

Програмні засоби, що використовуються сьогодні на районному рівні (СУБД Fox Pro, яка працює під управлінням операційної системи MS DOS), не дає змоги переробити необхідний потік інформації і забезпечити якісний контроль за сплатою податків. Тому, як показує аналіз, необхідно вдосконалювати чинну інформаційну систему шляхом модифікації діючого програмного забезпечення АІС. Наприклад, впровадження „АІС реєстрів платників податків” передбачає

модифікацію інформаційного фонду реєстраційних даних суб'єктів обліку відповідно до Державного реєстру фізичних осіб чи Єдиного банку даних про платників податків – юридичних осіб.

Висновки. Інформаційно-пошукова система ДРФО розроблена засобами RDBMS Oracle та Borland Delphi 3.0. як клієнтської частини, забезпечує видачу фізичним особам довідок про присвоєні ідентифікаційні номери. База даних містить зведену інформацію. Впровадження зазначеної системи сприяє швидшому пошуку даних будь-якої особи, що проживає або працює у певній місцевості, та видачі необхідної довідки. Завдяки коректно побудованій базі даних та відповідним індексам, пошук осіб відбувається миттєво. Кожна довідка отримує номер, який фіксується в електронному журналі, зазначається також час видання та код інспектора, що її видав. Формат довідки видозмінено до менших розмірів, що дає змогу компактно її зберігати та раціонально використовувати папір. Всі довідки записуються у текстовий файл ANSI-формату та друкуються на лазерному принтері, після чого їх підписує начальник відділу і видає фізичним особам.

В результаті впровадження “АІС реєстрів платників податків” (відповідно до коду ЄДРПОУ або реєстраційного номера) передбачається модифікація інформаційного фонду реєстраційних даних суб'єктів обліку юридичних осіб, що пов'язано зі змінами нормативно-законодавчої бази та підвищенням вимог щодо ідентифікації платників податків під час взяття та перебування на податковому обліку.

1. Гужва М.В. *Інформаційні системи і технології на підприємствах: Навч. посібник.* – 2001.
2. Папаїка О.О. *Реформування податкової системи України // Фінанси України.* – 2000. – № 8.
3. Петрович Й. М., Новаківський І. І. *Формування стратегії розвитку інформаційного потенціалу системи управління підприємством // Вісн. НУ “Львівська політехніка”.* – 2003. – №484. – С. 202 – 209.
4. Вендров А.М. *Проектирование программного обеспечения экономических информационных систем.* – М., 2000.
5. Турчин С. *Три основных вопроса информатизации // Компьютерное обозрение.* – 2000. – №8. – С.37–39.
6. Береза А.М. *Основи інформаційних систем: Навч. посібник.* – К., 1998.
7. Острроверха Р.Е., Сердюк Н.П. та ін. *Теорія і практика обліку платників податків в органах ДПС України: Навч. посібник.* – Ірпінь, 2002.
8. Рогач І.Ф., Сендюк М.А., Антонюк В.А. *Інформаційні системи у фінансово-кредитних установах.* – К., 2001.

УДК 339.188.4: 658.8

О.Є. Шандрівська*, Н.І. Горбаль
Національний університет „Львівська політехніка”,
кафедра маркетингу і логістики,
кафедра менеджменту і міжнародного підприємництва

ЛОГІСТИЧНІ АСПЕКТИ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

© Шандрівська О.Є., Горбаль Н.І., 2004

Упорядковано ознаки, які є важливими при плануванні логістичної стратегії. Досліджено та систематизовано ключові питання формування логістичної стратегії. Проаналізовано інструментарій логістичного стратегічного планування. Наведено аналіз типових прикладів прийняття стратегічних логістичних рішень в економіці.

The features essential for the planning of logistical strategy are disigned. Object and subject of strategic logistical planning are described. Main aspects of the formation of logistical strategy are investigated.

Постановка проблеми. Зміни організаційних і технологічних процесів для забезпечення адаптації підприємств до потреб ринку, вимагають трансформації існуючих методів і функцій управління. Необхідність ринкових трансакцій з контрагентами ринку в умовах економічної нестабільності макросередовища, значно підвищує роль стратегічного управління потоковими про-